

Viljandi
waldorflasteaed

Õppekava

Viljandi 2014

Sisukord

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA	4
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	4
2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	4
2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED	5
2.3. ÕPIKÄSITUS.....	6
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	6
3.1. ÕPPEAASTA.....	6
3.2. RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	6
3.2.1. AASTARÜTM.....	7
3.2.2. NÄDALARÜTM.....	11
3.3. ERIVAJADUSTEGA LAPS	13
3.4. EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE	13
3.5. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA.....	13
3.6. RÜHMADEVAHELINE KOOSTÖÖ.....	14
3.7. KOOLITUS	14
4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	15
4.1. MÄNGUOSKUSED	15
4.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	16
4.3. SOTSIAALSED OSKUSED	17
4.4. ENESEKOHASED OSKUSED	18
5. VALDKONDADE ÕPPE -KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED	19
5.1. ÕPPE-KASVATUSTEGEVUSE SISU JA LÕIMIVAD TEGEVUSED	19

5.2. VALDKOND MINA JA KESKKOND	19
5.4. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL.....	25
5.5. VALDKOND MATEMAATIKA	26
5.6. VALDKOND KUNST	28
5.7. VALDKOND MUUSIKA.....	31
5.8. VALDKOND LIIKUMINE	33
6. LAPSE ARENGU HINDAMINE	35
7. ÖPPEKAVA MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORD	36

1. ÕPPEKAVA ÜLDOSA

Viljandi Waldorflasteaed alustas tööd Viljandi Vaba Waldorfkooli juures 1993. aastal. See loodi lastevanemate initsiatiivil, kes soovisid oma lastele waldorfpedagoogika põhimõtete alusel töötavat lasteaeda. Kuni aastani 2006 töötas üks 14-kohaline liitühm. Siis aga tekkis nõudlus veel ühe rühma järgi. Käesoleval ajal töötab Viljandi Waldorflasteaias 2 liitühma: 14- ja 18-kohaline. Huvi waldorfpedagoogilise lasteaia vastu on pidevalt suurenenud.

Viljandi waldorflasteaia töö aluseks on Rudolf Steineri poolt välja töötatud inimeseõpetusele toetuv pedagoogika.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk waldorflasteaias on luua alus lapse terviklikule arengule, toetades lapse loomulikku õpihuvi ja aidates kaasa tema individuaalsuse arengule nii, et tal täiskasvanuna oleks võimalus areneda vabaks, iseseisvaks ja terviklikuks inimeseks.

Sellest lähtuvalt on vajalik:

- luua rahulik ja turvaline keskkond, kus on aega rahulikult tegutseda ja kus valitsevad kindlad rütmid;
- arendada lapse mänguoskust ning anda aega ja ruumi lapse vabale mängule, kuna selle kaudu areneb kujutlusvõime, tahe ja sotsiaalsed oskused. Just vabas mängus kujunevad õpitegevuse eeldused -- süvenemisoskus, soov innustunult tegutseda, mõtlemise liikuvus ja enesekindlus;
- luua lapsele igakülgsed võimalused vabaks, spontaanseks füüsiliseks liikumiseks, sest lasteaiaaegisel lapsel on kõik arengusse puutuv seotud kehaga. Ka igasugune õppimine toimub lapsel eelkõige keha kaudu. Motoorne valmisolek omab aga suurt tähtsust lapse eneseusaldusele, sotsiaalsetele võimetele ja meelte arengule;
- kaitsta lapse meeleorganeid ja seda tuleb arvestada nii ruumikujunduses, lastega suhtlemisel kui ka erinevate õpitegevuste läbiviimisel;
- pakkuda lapsele vaikuse- ja rahuelamusi, et meeled ei oleks muljete ja ümbritseva müraga üle koormatud;
- luua loomulik õpikeskkond, mis võimaldab igapäevaste praktiliste ja vajalike toimingute läbiviimist koos täiskasvanutega nii toas kui õues, sest väikelapse põhiline õppimismeetod on jäljendamine.

2.2. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED

- Esimesel seitsmel eluaastal on kasvatuses võtmesõnaks eeskuju ja jäljendamine, seega on last ümbritsevad täiskasvanud oma inimlike omaduste ja võimetega tähtsaim kasvatusvahend. Nii on pedagoogilised nõuded suunatud eelkõige õpetajale.
- Ainult täiskasvanult õpib laps elu, seepärast teevad õpetajad kõiki eluks vajalikke tegevusi rühmas koos lastega. Nii elavad lapsed läbi maailma seaduspärasusi, kogevad põhjusti ja tagajärgi.
- Õppe-kasvatustegevuse korraldus on lapsekeskne, luuakse lapse vajadusi arvestav keskkond, milles on turvatunnet, hingesoojust ja rõõmsat tegutsemislusti. Lapse vaimse turvalisuse tagab õpetajate-kasvatajate emotsionaalne soojus ja positiivsus.
- Kogu lasteaia tegevus põhineb rütmilisuse printsiibil. Igal päeval, nädalal ja aastal on siin oma kindel rütm. Korduvad tegevused annavad lapsele võimaluse kogeda äratundmisrõõmu, kindlust ja rahu, mis on esmane tingimus lapse normaalseks arenguks ja ümbritseva maailma tundmaõppimiseks. Tegevuste kordamine kujundab ka tahtet. Kindlustunne ja usaldus tekivad kindla päevarütmi ja järjekindla käitumise kaudu. Igas päevas vaheldub laste vaba mäng ühiste suunatud tegevustega. Seda võib võrrelda hingelise sisse- ja väljahingamisega. Kindel põhitegevus igal päeval annab nädalarütmi. Aastapäevad, mis järgivad looduse ringkäiku ja millest lapsed pidude kaudu osa saavad, annavad aastarütmi.
- Ümbritseme lapsed looduslike materjalidega, sest kokkupuude ehtsa ja puhtaga äratav lapses loovuse. Nii ruumide sisustamiseks kui mänguvahenditena kasutame palju naturaalseid materjale nagu puit, vill, puuvill jne. Mänguasjad on väga väheste detailidega, et anda võimalus lapse fantaasiale ja loovusele ning võimaldada maailma tundma õppida.
- Väga oluliseks peame vaba mängu, kus lapsed saavad end tõeliselt välja elada. Mängus kasutab laps kõike, mida ta oskab ja teab, siin tekib tal vajadus uute teadmiste järele. Kujuneb välja omaalgatus, tegutsemisjulgus ja keskendumisvõime.
- Terves kehas on terve vaim, seepärast peab laste toit olema tervislik ja võimalikult puhas säilitusainetest. Õues käime iga ilmaga ja õuesoleku aeg on võimalikult pikk. Ka õuevahendid on füüsilist arengut ergutavad.
- Peame oluliseks, et rühmas oleksid koos erivanuselised lapsed. Nii saavad väiksemad õppida suurematelt, suuremad aga võivad kogeda tunnet, mida tähendab olla vanem ja targem.
- Koolieelsete lasteasutuste riiklikus õppekavas esitatud 6 õppevaldkonda (keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika, liikumine, mina ja keskkond) on põimitud igapäevategevustesse, eelkõige mängu. Viimasel lasteaia-aastal pöörame suuremat tähelepanu kooliküpsusele ja teeme selles osas koostööd lapsevanematega.
- Lapse igakülgset arengut toetab kodu ja lasteaia hea koostöö. Nõustame vajadusel vanemaid lapse arengusse puutuvates küsimustes ja oleme oma tegevustega perekonnale avatud.
- Lasteaia igapäevase töö heaks toimimiseks teevad õpetajad koostööd. Kord nädalas toimuvad kolleegiumi koosolekud, kus arutatakse igapäevaküsimusi, jälgitakse laste arengut, võetakse ühiselt vastu otsuseid ja tegeldakse pedagoogilise enesetäiendamisega.

2.3. ÕPIKÄSITUS

Rudolf Steiner on öelnud, et kui inimene saab lapsena piisavalt palju jäljendada mõtestatud tegevusi, siis võib ta end täiskasvanuna tunda oma tegevustes vaba ja iseseisvana.

Seega on sobivaim viis kuni 7-aastaste laste õpetamiseks luua neile rõõmsameelne, kaasaelamist ja jäljendamist võimaldav igapäevaelu.

Väikelapse kasvatamisel tuleb silmas pidada, et tulemuslik õppimine toimub peamiselt alateadlikult, füüsilis-tahtelises plaanis. Teadvus endast ja maailmast areneb järk-järgult. Alles mõtestatud kõne tekkimine on aluseks mõtlemise arengule.

Mõistete kujunemise ja millegi õppimise protsess kulgeb väikelapsel järgnevalt:

- 1) laps sooritab ümbrusest saadud eeskuju ja oma alateadliku tahte ajendil teo;
- 2) tegu kutsub esile tundeid nii lapses kui ümbritsevates inimestes. Laps kordab seda tegevust mängudes, seostab tekkivad tunded endaga ja õpib neid elus kasutama;
- 3) huvi ärkamine selle tegevuse vastu, arvamuste ja küsimuste esitamine, kujutluste ja mõistete tekkimine.

See on teadliku mõtlemise algus.

Inimese esimese seitsme eluaasta jooksul liigub kogu maailma teadvustamise ja õppimise protsess järgmises suunas: tahe-tunne-mõte. Sellises järjekorras liiguvad ka lapse teod. Seega tuleb kõik, mida tahame kasvatuse kaudu lapse juures saavutada, tuua mõistete tasandilt tegevuse ja tunnete tasandile. Kogu õppimismaterjal tuleb anda lapsele sel ajal läbi tegutsemise, kusjuures tuleb arvestada, et tegutsemine toimuks alati lapse enese initsiatiivist.

Õppimisvõime eelduseks on huvi. Õpetaja ülesanne on äratada lastes huvi võimalikult mitmekesisiste tegevuste vastu ja abistada neid tegutsedes. Huvi tekib lastes aga ainult siis, kui õpetaja ise on oma tegevusest innustunud ja annab lastele matkimisväärset eeskuju.

Lasteaia tegevus on suures osas suunatud tahtekasvatusele, arvestades koolieelse arenguperioodi vajadust tegutseda ja jäljendada. Tegutsedes tekivad ja mitmekesisistuvad tunded, mis kutsuvad esile mõtteid ja kui mõtted juba teadvustuvad, siis saab neid igapäevaelus teadmistena kasutada.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1. ÕPPEAASTA

Viljandi waldorflasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korralduse aluseks on Viljandi waldorflasteaia õppekava. Õppe- ja kasvatustegevus toimub siin eesti keeles. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Suvisel perioodil (va juulis, mil meie lasteaias on kollektiivpuhkus) on õppe- ja kasvatustöö orienteeritud **õuesõppele**. Viibime palju looduses, märkame, mis toimub aias, metsas ja aasal. Nendest muljetest on kantud sellel perioodil valmivad akvarellmaalid, joonistused ja volimistööd, samuti hommikuringi kavad ning muinasjutud ja lavastused, sest päevarütm säilib ka suvel.

3.2. RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel juhindutakse aastaegade

vaheldumise rütmist, rahvakalendri tähtpäevadest ja kristlikest pühadest. Õppe- ja kasvatustegevus on korraldatud silmas pidades aasta-, kuu-, nädala- ja päevarütmi. Aastaaegade vaheldumise, erinevate tähtpäevade ning pühadega haakuvad kuude peateemad ja jaotuvad nädalateemad. Sellest lähtuvalt on valitud muinasjutud, liisu- ja rütmisalmid, sõrmemängud, laulud, tantsud, luuletused, ringmängud jne.

3.2.1. AASTARÜTM

Aastarütm annab kogemuse **aastaaegade vaheldumisest looduses ning inimeste tegevusest erinevatel aastaaegadel**. Ühed ja samad teemad korduvad aastast aastasse, laps aga võtab nende sisu igal vanuseastmel vastu erinevalt. Mitmeid aastaid samas rühmas käinud lapsele tulevad tuttavad ette kindlad tegevused seoses aastaaegadega, ta rõõmustab mäletamise üle ja märkab, et iga kord muutub ta tegutsedes osavamaks. Näiteks laternate tegemine meenutab Laternapidu ja et sellele järgnevad varsti jõulud. Laps mäletab ja oskab juba laternat ise teha ning saab väiksemaid aidata. Kordused loovad olukorra, kus laps ei pea midagi ära õppima "üks kord ja alatiseks", vaid pisut igal aastal.

Aasta kõrgpunktideks on pühad, valmistumine nendeks ja tähistamine ühise peoga. Peod annavad erilise teadlikkuse elust, kordub minevik, aga alati luuakse ka midagi uut. Kogedes pühade ootust ja ilu, kasvatab see lapses võimet tunda neid tundeid ka täiskasvanuna.

Igal peol on kolm faasi: **ettevalmistus, pühitsemine ja järelkaja**. Ettevalmistustes ja peo läbiviimisel juhivad täiskasvanud koostööd lastega. Järelkaja eest hoolitsevad lapsed tavaliselt ise. Kõik, mis ühe peoga seoses on toimunud, on järgmistel päevadel tugevaks inspiratsiooniallikaks laste tegevusele ja mängudele.

Aastaaegade peod ja pühad tugevdavad lapse elamust ja arusaamist aasta rütmist ning nendest muutustest, mis looduses toimuvad. Sellega on seotud ka **aastaaegade laud**, mis markeerib ja toob esile kvaliteedi, mida erinevad aastaajad esindavad. Siin luuakse väike maastik sellest, mida loodus meile erinevatel aastaaegadel pakub. See võib olla huvitav puuoks, ajatatud kevadlill, kalliskivi jms., mis äratav lastes imestust, aukartust, aga ka huvi looduse imede ees. Lapsed võivad ise oma aardeid sinna panna. Selline väike "aastaaegade lava" on ruumis üks rahulik punkt, mis kutsub enda juures peatuma.

Aastapühadeks ettevalmistumine ja nende tähistamine annavad meile aasta pidepunktid.

Aastaaegade peod kui aastaplaan

Waldorflasteaias tähistatakse järgmisi pühasid:

- Miikaelipäev
- Lõikuspäev
- Laternapäev
- Esimene advent ja adventispiraal
- Jõulupidu
- Kolmekuningapäev

- Vastlapäev
- Ülestõusmispüha
- Emadepäev
- Suvepiknik ja kooliminejate pidu

Aastaegade pidudega saavad lapsed läbi elada eesti rahvatraditsioone ja Euroopa kultuuritraditsioone. See loob aluse enda tundmiseks maailma kuuluvana.

Peod ja nende ettevalmistamine annavad lastele palju sotsiaalseid kogemusi. Ühises töös koos teistega, mõnusas õhkkonnas ja mängides õpivad lapsed ja täiskasvanud üksteist tundma uutest külgedest. Lapse usaldus suureneb, laieneb pereringist väljapoole ning nad saavad end tunda tähtsa osana tervikust.

Miikaelipäev

Miikaeli püha on uue ajastu püha -- julguse ja tahte kasvatamise püha. Miikael on valguse ingel. Püha teemaks on võitlus hea ja kurja, valguse ja pimeduse vahel, mida vahendatakse läbi legendi, kus vapper rüütel võitleb lohega ja päästab printsessi. Iseloomuomadusteks, millele tähelepanu pööratakse, on julgus, tahtejõud, rüütellikkus. Peoks ettevalmistuse ajal lauldavad laulud ja salmid on jõulisemad, kajastades neid meeleolusid.

Võib teha väikseid dramatiseeringuid, kus lapsed on rüütli, printsessi rollides. Saab meisterdada suuremate lastega puust mõõkasid, ehk on võimalik rauda sepistada. Miikaeli püha võiks igal aastal olla pisut erinev.

Igal aastal lisada midagi uut. Tähtis on, et lapsed kogevad julgust, jõudu täiskasvanus, ka tema hääles, mis on oluline lapse üleskasvamisel.

Lõikuspüha

Sel päeval oleme tänulikud Ema Maale selle eest, mis ta meile on andnud. Iga laps toob kaasa mõne anni -- ploomi, õuna, porgandi jne., mis pannakse ühiselt lauale. Eelnevalt kogutud viljapeadest välja toksitud terad on peeneks jahvatatud ja leivatainasse pandud ja siis leib küpsetatud. Tore on teha ka võid ja seda siis leivale määrada. Lastele on oluline mõista, et nad on osalised protsessis. Vajalik on ettekujutus, kuidas toit saadakse ja kui palju tööd kõigeks teha tuleb. Meeleoluks on rõõm tööst aias, põllul, mis meile hea saagi kindlustas, ja tänutunne toidu ees. Lood ja laulud on samateemalised.

Laternapäev

Püha Martini päeva tähistatakse Laternapeoga. Selle peo traditsioon tuleneb Euroopa kultuuripärandist. Peo aluseks on legend Pühast Martinist, kes pimedal ja külmal sügisõhtul andis kerjusele poole oma mantlist. Iseloomuomadusteks, mida sel ajal rõhutatakse, on heasüdamlikkus, abivalmidus ja halastus. Lapsed valmistavad paberist laternad. Sügisõhtul koos vanematega süüdatakse tuli oma laternas ja südames pimeduse peletuseks. Õues tehakse jalutuskaik laternalgel, lauldakse, lõkketule valguses ja soojuses juuakse üheskoos kuuma teed ning jagatakse päeval küpsetatud mardileibu. Külla võib tulla Laternamees, kes jutustab lastele muinasjutu headusest ja halastusest ning kingib igale lapsele kuu- ja tähekujulise küpsise.

Adventiaeg ja adventispiraal

Jõuluaja algust tähistatakse adventispiraaliga. Suure ruumi põrandale on kuuseokstest laotud spiraal. Peo sihiks on äratada hardust ning tekitada jõuluootust. Lapsed tulevad koos vanematega ruumi, kus spiraali keskel põleb üks küünal. On väga vaikne. Kõlab vaikne muusika. Lapsed saavad punase õuna, milles on küünal, ja kõnnivad ükshaaval vaikselt spiraali sisse, kus süütavad suurest küünlast oma esimese jõuluvalguse. Kui kõik on oma küünlad süüdanud, särab ruum valgusest, lauldakse viimane laul ja kõik lahkuvad vaikusel. Sellest peost jääb südamesse soe jälg vaikusel, valgusest ja laulust.

Jõulupidu

Peale adventispiraali jätkuvad jõuluettevalmistused. Rõõm ja ootus äratatakse läbi Jõuluringmängu, lauldakse jõululaule ning aastaegade lauale seatakse sõim koos karjaste, lammaste, Maarja ja Joosepiga. Valatakse küünlaid, tehakse jõulukaarte ja kuusekaunistusi, küpsetatakse piparkooke jne. Tähtsal kohal on jõulukalender, kus ingel igal ööl laskub tähelt tähele rännates Maale lähemale, tehes nii lastele nähtavaks jõulude saabumise ootuse.

Jõulupeol on tähtis soojus, armastus ja koosolemine, mitte kingitustejaht. Käiakse ühiselt metsloomi söötmas, kaunistatakse kuusk, kaetakse pidulaud. Õhtusel peol koos vanematega lauldakse, tantsitakse, kuulatakse jõulujuttu, mängitakse. Terve perega rõõmustatakse saabuvate jõulupühade üle.

Kolmekuningapäev

Kui lapsed uuel aastal lasteaeda tulevad, on sõime juures kolm Hommikumaa kuningat. Kolmekuningapäeval mängitakse kuningamängu, saadakse kingiks teed näitav täht. Lõpeb jõulu-aeg. Soojus ja armastus, mis sel ajal sündis, täitku nüüd meie päevi uuel aastal.

Vastlapäev

Tore on tähistada vastlapäeva liulaskmise, vurri valmistamise ja oasupi söömisega. Lapsed on täis tegutsemislusti. See ongi meeleolu varakevades, mil talve selgroog on murtud. Vahva on teha ka karnevali ja kostüümis kellegi teise rolli sisse elada.

Ülestõusmispühad

Kevadine looduse ärkamine, muutumine ja uue elu tärkamine, kasvamine on meeleolud, mida saab taimi külvates läbi elada. Suurpuhastus annab värskust lasteaeda, esimesed kevadlilled rõõmustavad südant, mulda pandud seemnest kasvab taim -- kas see pole ime! Tähelepanu keskmel on avastamisrõõm. Loomulikult eelneb peole, kus otsitakse nimelist üllatust loodusest, tubade kaunistamine, pidusöökide valmistamine, munade värvimine jne. Laulud, lood ja tantsud on kõik kevadmeeleolust.

Emadepäev

Emadepäeval austame koos perega armsal ja südamlikul peol koos lauldes ja tantsides meie kalleid emasid. Laste poolt hoolikalt valmistatud kingitused rõõmustavad emade südameid.

Suvepiknik ja kooliminejate pidu

Enne suvevaheajale minekut on tore sõita koos peredega välja loodusesse, olla koos suvises päikesevalguses, lillelõhnas ja linnulaulus.

Sellel peol saavad suuremad lapsed tõeliselt esineda ja oma oskusi proovile panna, neile on pööratud peatähelepanu.

Tore on süüa, laulda ja mängida koos kõigi sõpradega looduses enne vaheajale minekut.

Tegevused erinevatel aastaegadel annavad igaks päevaks toimetused, teemad lauludeks ja lugudeks.

Sügis

- Aiatööd, saagi koristamine, hoidiste valmistamine
- Metsaannid
- Viljapeks, jahu jahvatamine
- Loodusest mänguks kastanite, tammetõrude jne. korjamine
- Sügisesed tööd aias, kaevamine, riisumine
- Lillesibulate mahapanemine
- Laternapeo ettevalmistused, laternate valmistamine, lavastuse ettevalmistamine
- Mänguasjade väljavõtmine ja korrastamine

Talv

- Mänguasjade valmistamine
- Villatööd, õmblemine
- Loomade, lindude toitmine talvel
- Suurpuhastus
- Ettevalmistused jõulupeoks, küünalde, piparkookide, kaartide jms. tegemine
- Puutöö
- Kelgutamine

Kevad

- Suurpuhastus
- Ülestõusmispühadeks valmistumine, kaunistused
- Taimede külvamine ja kasvatamine
- Aiatööd, riisumine

Suvi

- Aiatööd, taimede istutamine, lillepeenarde hooldamine
- Mänguasjade kokkupakkimine
- Ettevalmistused kooliminejate peoks

Õppe-kasvatustegevuse kava

Õppe-kasvatustegevuse planeerimine toimub kuude kaupa. Kuuteemad lähtuvad aastaplaanis märgitud tähtpäevadest ja erinevatele aastaegadele iseloomulikest tegevustest.

september: lõikuspüha, mihkclipäev
oktoober: miikaelipäev
november: Laternapäev, mardipäev, kadripäev
detsember: advendiaeg, jõulud
jaanuar: kolmekuningapäev
veebuar: talverõõmud, Eesti Vabariigi sünnipäev
märts: vastlapäev, kevade ärkamine
aprill: kevadpühad
mai: emadepäev, koolisaatmispidu
juuni: suverõõmud, jaanipäev
august: tere, lasteaed; mina, mu pere ja kodu

3.2.2. NÄDALARÜTM

Igal nädalapäeval on kindel tegevus, sellest kujuneb nädalarütm. Ajaarvamine päevade kaupa saab võimalikuks, kui neid tegevusi korratakse aasta läbi samadel päevadel. Hea on koostada menüü nii, et igal nädalapäeval on kindel toit. Siis õpivad lapsed ka "kõhuga" nädalapäevi. Nädalarütm on kindlasti ka muinasjutu jutustamisel, vähemalt nädal aega jutustatud jutt annab võimaluse korralikult süveneda, sellele kaasa elada, arendab keelt ja kõnet. Väikesed lapsed tajuvad kordustes turvatunnet, mitte igavust.

Tegevused nädalapäevadel

Esmaspäev -- maalimine
Teisipäev -- voolimine või meisterdamine
Kolmapäev -- joonistamine
Neljapäev -- matkapäev
Reede -- küpsetamine, lavastus

Maalimine aitab lastel välja elada nädalalõpu sündmusi ja sisse elada tuttavasse lasteaiaelu. Värvitakse vedelate vesivärvidega niiskele paberile, kasutatakse kolme põhivärvi -- punast, kollast ja sinist. Lapsed maalivad ilma etteantud teemata, lihtsalt tuntakse rõõmu värvide liikumisest ja kokkusulamisest, avastatakse uusi toone, lastakse fantaasiat vabalt lennata.

Maalimine puudutab meie hingekeeli, tasakaalustab emotsioone. Kuna tähtis on protsess, siis töid hiljem näitusele ei panda, küll aga dateeritakse ja kogutakse kokku.

Voolimine ja meisterdamine on lisaks loovuse ja tegutsemislusti ergutajatena väga head peenmotoorika arendajad. Lisaks toidavad need tegevused fantaasiat ja annavad loomisrõõmu. Voolitakse mesilasvahast ning meisterdatakse enamasti looduslikust materjalist vastavalt aastaegadele. Samuti saab pidude ettevalmistamisel teha erinevaid papi- ja paberitöid vastavalt vajadusele ja õpetaja fantaasiale. Meisterdada saab ka lõngast, tekstiilist, villast. Tulemuseks

peaks olema ilus ja kasutamiskõlblik asi.

Joonistamine on waldorflasteaias lastele igapäevane loomulik tegevus. Siiski on lapsi, kes seda väga teha ei armasta. Laste vabast fantaasiast loodud joonistused on aga väärtuslik materjal pedagoogidele, et mõista, kus asub laps oma arengus. Seepärast on joonistamine meie lasteaias ka üks planeeritud päevategevustest. Lapsed joonistavad A3 suurusele paberile mesilasvahast kriitidega, võimalus on kasutada ka värvipliiatseid. Joonistused dateeritakse ja kogutakse lapse arengumappi.

Matkad ja jalutuskäigud lasteaiast kaugemale avardavad silmaringi, õpetavad orienteerumist, arendavad võimet sihipäraselt liikuda. Samuti on retkeks vaja püsivust ja teistega arvestamist - kokkuvõttes on üks matk koolieelikule päris pingutav ülesanne. Eriti armastatud on ühised joogi- ja söögipausid looduses. Tore on ka vahel koos vanematega matkata ja teha ühiseid suuremaid väljasõite.

Küpsetamine algab ühiselt taina valmistamisega. Siis pätsitakse ja küpsetatakse saiakesi, mis kõik hiljem magustoiduks ära süüakse.

Lavastus on väike nukuteater kas marionettide või lauanukkudega muinasjutust, mida nädal aega on kuulatud. Aeg-ajalt saavad suuremad lapsed ise neid lavastada. Teatripäev on alati oodatud ja annab inspiratsiooni mänguks.

3.2.3. PÄEVARÜTM

Lasteaia päevarütm järgib laste kogu olemuse avardamise ja kokkutõmbumise rütmilisust, mida saab võrrelda inimese sisse- ja väljahingamisega. Laste sisemisest aktiivsusest tekkinud **vaba mäng vaheldub õpetaja poolt algatatud ühistegevustega** nagu hommikuring, laulumängud, muinasjutu jutustamine, maalimine jne. Ühistegevusi võib võrdsustada sissehingamisega ning vaba mängu väljahingamisega, kusjuures ühistegevused on sisutihedad, aga ei ole ajaliselt pikad. Et kujuneks välja kindel rütm, tuleb **samu tegevusi korrata iga päev samas järjekorras**. Nii kogeb laps äratundmisrõõmu ja rahu, mis on esimene tingimus normaalseks arenguks.

Päevakava

- 7. 30 Kogunemine, vestlused, vaba mäng
- 8. 45 Ettevalmistus hommikusöögiks
- 9. 00 Hommikuring
- 9.20 Hommikusöök
 - Laste vaba mäng
- 10. 20 Koristamine, nädalapäevale vastav tegevus
- 10. 50 Mänguaeg õues
- 12. 15 Muinasjuturing
- 12. 30 Lõunasöök
- 13. 00 Lõunauinak
- 15. 00 Ärkamine, enesekorrastamine
 - Laste vaba mäng
- 16. 00 Öhtuode
- 16. 20 Laste vaba mäng toas või õues
- 17. 30 Kojumine

Päevakavas on üleminekul ühelt tegevuselt teisele lühiajalised lapsed koondavad elemendid -- tavaliselt laul, ringmäng, sörmemäng -- et laste tähelepanu koondada ja üheskoos uut tegevust alustada. Hommikuringis ja lõunaringis on laulude, salmide teemad aastaajale vastavad, kirjeldavad inimeste ja loomade, lindude tegutsemist. Ühte ja sama muinasjuttu jutustatakse ühe nädala jooksul, teisel nädalal toimub sama muinasjuttu lavastus, kusjuures nädala teisel poolel on lavastusmängu kaasatud ka koolieelikud.

3.3. ERIVAJADUSTEGA LAPS

Erivajadustega lapse toetamine on pedagoogide ühine töö. Vajadusel tehakse koostööd logopeedi, eripedagoogi jt. spetsialistidega ning lapsevanematega. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte erivajadusega lapse arengust, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Lasteaed toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret eesti keele ja kultuuri tutvustamisel ja ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

3.4. EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe lõimitud tegevuste kaudu.

3.5. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

Kodu ja lasteasutuse koostöövormiks on tutvumis- ehk vastuvõtuvestlus uue lapse vanematega, vanemate õhtud, koosolekud, ühised peod ja talgud ning arenguvestlused vähemalt üks kord aastas, individuaalsed vestlused vajadusel. Oluline on lapsevanemate koolitamine, kutsudes esinema erinevaid lektoreid, kes aitavad laiendada silmaringi. Pedagoogid tutvustavad lasteaia igapäevatööd. Lapsevanemal on võimalus lasteaiaõpetajaga vestelda iga päev ning lapsevanemate õhtutel, samuti individuaalsetel vestlustel ehk arenguvestlustel, mis on eelnevalt kokkulepitud. Tagasisidet koostöö sujumisest lapsevanematega saadakse nii ühistes vestlustes kui kirjalikes küsitlustes.

KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

Lapsevanemate õhtud
Individuaalne vestlus
Arenguvestlus
Peod koos vanematega

Talgud
Mänguväljaku ehitamine ja korrastamine
Üldkoosolek

TOIMUMISE SAGEDUS

Vähemalt 2 korda õppeaastas
Vastavalt vajadusele
Kord õppeaastas
Laternapidu novembris
Advendiring detsembris
Jõulupidu detsembris
Suvepiknik juunis
Sügisel
Kevadel
Kevadel

Peale vastastikku huvipakkuvate vestluste igapäevakogemust ja vaatluse baasil tehtud tähelepanekuid, arutatakse lapsevanemate õhtutel üldiste teemadena läbi lapse vaimse, hingelise ja kehalise arengu küsimused ning tutvustatakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

3.6. RÜHMADEVAHELINE KOOSTÖÖ

Waldorflasteaias toimub õppe- ja kasvatustöö kavandamine ja korraldamine meeskonnatöona, mille eesmärgiks on saavutada hea koostöö, töökvaliteedi hoidmine ja tõstmine.

Töökvaliteedi tõstmise võimalused:

- koolitus
- infolevik
- turvalisuse tagamine

Oluline on:

- lapsevanemate teadlikkuse tõstmine erinevatest pedagoogilistest vaadetest;
- lapsele kodusarnase keskkonna loomine;
- võimaluste pakkumine erivanuseliste laste omavaheliseks sotsiaalseks suhtlemiseks nii mängus kui töötegevustes.
- selle eelduseks on lasteaia töötajate loominguiline, arukas, läbimõeldud ja sõbralik koostöö.

töötajate koostöö

pedagoogilise kolleegiumi koosolekud
lasteaia personali nõupidamised

toimumise sagedus

kord nädalas
kord kvartalis

Kuuplaanide teemad ja eesmärgid, samuti hommiku- ja lõunaringide teemad kavandatakse iganädalastel koosolekutel.

3.7. KOOLITUS

Meie töötajate põhieesmärk pedagoogilisel alal on pidev enesetäiendamine. Täiendõppe võimalustena kasutame nii Tartu Ülikooli kui ka Tartu Waldorfpedagoogika Seminari poolt korraldatud koolitusi. Osaleme waldorfpedagoogika seminaridel, koolitustel ja konverentsidel välisriikides. Kutsume esinema erinevaid tuntud ja tunnustatud pedagooge.

4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

4.1. MÄNGUOSKUSED

Waldorflasteaias lähtutakse põhimõttest: mida rohkem on lapsel eelkoolieas võimalust areneda vabades fantaasiarikastes mängudes ja neid toetavates päeva-, nädala- ja aastarütmides ning kogeda mõtestatud tegevusi, seda tublim on ta edaspidi koolis teadmisi omandades.

Põhitähelepanu on suunatud mänguuskuse arengule, kuna selle kaudu areneb lapse kujutlusvõime ja tahe. Need on aga esmased omadused edukaks toimetulekuks koolis ja edaspidises elus.

Vabas mängus areneb lapse huvi ümbruse vastu, ta muudab seda, proovib läbi erinevaid esemeid, tegevusi, käitumisi. Seega õpivad lapsed oma ümbruse kogemise kaudu kõige enam.

Et loov mõtlemine saaks vabalt välja areneda, on lasteaias vaja palju vaba mängu, kujutavat tegevust ja käsitööd, võimalust kuulata muinasjutte ja võtta osa praktilistest tegevustest, mis arendavad ka loogilist mõtlemist. Sellepärast on väga tähtis, et last ümbritsev keskkond, mänguasjad ja täiskasvanute tegevus innustaksid last tegutsema ja jäljendama talle sobival moel. Nii saab kujuneda osa kooliküpsusest, milleks on loovus, julge tegutsemine ja mõtlemine.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) hakkab matkima nähtut ja kogetut;
- 2) toob järk-järgult mängudesse uusi, üksteisele järgnevat tegevusi;
- 3) mängib teiste lastega kõrvuti, osaleb ühistevustes lühiajaliselt;
- 4) mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid mängu.

3-4-aastane laps:

- 1) mängib jäljendamismänge;
- 2) kasutab mängus loovalt looduslikku mängumaterjali;
- 3) tegutseb omaette, täiskasvanu osaluseta;
- 4) mängib koos kaaslasega, kuid veel teineteise kõrvale;
- 5) osaleb laste ühistevustes.

4-5-aastane laps:

- 1) mängib fantaasiamänge;
- 2) kasutab mängus fantaasiarikkalt looduslikku materjali;
- 3) mängib koos kaaslasega;
- 4) arvestab ühismängudes mängureegleid;
- 5) osaleb rõõmuga laste ühismängudes ja -tegevustes.

5-6-aastane laps:

- 1) lähtub vaba mängu sisus enese sisemaailmast;
- 2) tunneb mängust rõõmu ja on suuteline pikaks ajaks mängule keskenduma;
- 3) mängib dialoogis koos mängukaaslasega;
- 4) mängib meelsasti nii poiste kui tüdrukutega;
- 5) selgitab teistele mängureegleid;

6) algatab iseseisvalt mängu ja tegevusi.

6-7-aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ja on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängude sisu;
- 4) täidab mängus erinevaid rolle;
- 5) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 6) järgib mängureegleid ja suudab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 7) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

4.2. TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse -- taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistame lapse huvi õppimise vastu, soovi omandada uusi teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada ümbritseva maailma nähtusi.

Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) loob tegevuse kaudu seoseid kõnega;
- 2) omandab uusi seoseid tegutsemise ja käelise tegevuse kaudu;
- 3) suhtleb valdavalt 1-2-sõnaliste lausetega nii mängus kui igapäevategevustes;
- 4) kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).

3-4-aastane laps:

- 1) kuulab ja saab aru lühikesest jutukesest;
- 2) räägib vähemalt kolmesõnalisi lauseid;
- 3) esitab peast luuletusi ja laule;
- 4) näitab ja nimetab objekte;
- 5) pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole.

4-5-aastane laps:

- 1) kirjeldab pildil või mujal nähtut ja nimetab olulisi detaile;
- 2) eristab aastaaegu;
- 3) tunneb värve;
- 4) oskab tegutseda täiskasvanu suulise korralduse järgi;
- 5) reguleerib täiskasvanu abiga oma käitumist ja emotsioone.

5-6-aastane laps:

- 1) kasutab kõnes õigeid grammatika vorme ja liitlauseid;
- 2) nimetab kuulnud jutust tähtsamad seigad;
- 3) jutustab kogetud sündmustest;
- 4) kasutab ruumi- ja ajamõisteid;
- 5) loendab 10-ni;

- 6) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 7) tegutseb koos teiste lastega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- 8) hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet.

6-7 aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg);
- 2) saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma;
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused üldjuhul lõpuni;
- 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt -- tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, katsetada.

4.3. SOTSIAALSED OSKUSED

Sotsiaalsete oskuste all mõistame lapse oskust suhelda teiste laste ja täiskasvanutega, iseseisvust ja toimetulekuoskusi, lapse kõlblist ja eetilist arengut.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) teab oma nime;
- 2) tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- 3) sööb ja joob valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ning puhas;
- 4) püüab ise riietuda.

3-4-aastane laps:

- 1) teab oma ees- ja perekonnanime;
- 2) teab oma vanemate, õdede-vendade ja rühmakaaslaste nimesid;
- 3) püüab ise riietuda, sööb iseseisvalt, kasutab taskurätti;
- 4) ootab oma järjekorda;
- 5) suhtleb eakaaslastega ja osaleb laste ühistes tegevustes.

4-5-aastane laps:

- 1) sööb ise, kasutades õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust;
- 2) vestleb täiskasvanuga;
- 3) suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega, koostevõttes algatab ise suhtlust;
- 4) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.

5-6-aastane laps:

- 1) riietub ise: nõöbid, lukud, paelad, haagid, pandlad;
- 2) riputab riided nagisse;
- 3) hoiab korda;
- 4) tuleb iseseisvalt toime WC-s;
- 5) abistab laua katmisel ja koristab oma nõud;
- 6) tunneb ja järgib lauakombeid
- 7) teab elementaarseid viisakusreegleid.

6-7-aastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja oskab suhelda -- tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 5) loob sõprussuhteid;
- 6) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 7) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 8) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 9) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 10) selgitab oma seisukohti.

4.4. ENESEKOHASED OSKUSED

Enesekohaste oskuste all mõistame lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) väljendab lihtsamaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- 2) tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- 3) toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.

3-4-aastane laps:

- 1) teadvustab ennast, kasutades minavormi;
- 2) üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest;
- 3) pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole.

4-5-aastane laps:

- 1) oskab tegutseda täiskasvanu suulise korralduse järgi;
- 2) saab aru sündmuste järjekorrast;
- 3) kasutab teistele kuuluvaid esemeid ettevaatlikult;
- 4) lõpetab ebasobiva käitumise täiskasvanu meeldetuletuse peale;
- 5) püüab mõista kaaslaste tunnete põhjusi.

5-6-aastane laps:

- 1) oskab väljendada oma tundeid teistele ohutult;
- 2) märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada;
- 3) oskab sõpra lohutada ja abistada;
- 4) küsib luba teiste asjade kasutamiseks;
- 5) tegeleb talle antud ülesandega iseseisvalt;
- 6) organiseerib oma toiminguid eesmärgi saavutamiseks.

6-7-aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ja neid sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi, tegutseb iseseisvalt;
- 5) saab hakkama eneseteenindamisega;
- 6) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5. VALDKONDADE ÕPPE-KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

5.1. ÕPPE-KASVATUSTEGEVUSE SISU JA LÕIMIVAD TEGEVUSED

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Vastavalt waldorfpedagoogikale kirjeldame, kuidas toimub laste areng seitsmes valdkonnas:

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

5.2. VALDKOND MINA JA KESKKOND

1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärkideks on, et laps:

- märkab nähtusi ja muutusi looduses ning esitab küsimusi märgatu kohta;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja säästvat mõtteviisi;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ning teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab eesti rahvakultuurile omaseid traditsioone, teab, et on olemas erinevad kombed ja traditsioonid.

2. Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- 1) Looduskeskkond: taime- ja loomariik, muutumine looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele.
- 2) Tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, transport, jäätmed.
- 3) Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, elukutsed, töö, kodumaa, teised maad ja rahvad, tähtpäevad, pühad, kombed, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid, suhtumine erinevustesse.

4) Tervis ja ohutus: tervise väärtustamine, hügieen, hammaste tervis, tervislik toitumine, inimkeha, ohutus ja turvalisus.

5) Liiklus ja turvalisus: tänava ületamine, valgusfoor, sõidukid, liiklusmärgid, turvavarustus.

Looduskeskkond

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid:

- tutvustada lapsele tema kodukoha loodust;
- õpetada tajuma elusorganismide ja keskkonna vahelisi suhteid ja seoseid ning tunnetama ennast osana loodusest;
- arendada lastes ökoloogilist mõtteviisi, kujundada säästlikku suhtumist loodusesse ning oskust hinnata inimtegevuse mõju ümbritsevale keskkonnale.

Tehiskeskkond

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid:

- tutvustada lastele ümbritsevat tehiskeskkonda -- ehitisi, kodutehnikat, transpordivahendeid;
- tutvustada lastele jäätmekäitlust.

Sotsiaalne keskkond

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid:

- aidata lastel orienteeruda endas ja enda ümber;
- väärtustada rahvakalendri tähtpäevi nende tähistamisega;
- tutvustada lastele erinevaid elukutseid;
- õpetada lapsi tundma oma õigusi ja kohustusi, et nad võiksid end tunda täisväärtuslike ühiskonnaliikmetena.

Tervis ja ohutus

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid:

- arendada positiivset suhtumist oma tervisesse;
- anda lastele teadmisi tervisest ja õigest tervisekäitumisest;
- propageerida tervislikke eluviise.

Liiklus ja turvalisus

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid:

- õpetada lapsi orienteeruma liikluses;
- õpetada lapsi pöörama tähelepanu liikluses varitsevatele ohtudele.

3. Nõuded pedagoogile:

- huvituda võimalikult paljudest protsessilaadsete tegevuste läbiviimisest lasteaias koos lastega;
- innustada oma huviga lapsi kaasa tegutsema;
- olla oma tegevuse ja käitumisega lapsele matkimisväärseks eeskujuks.

Elukeskkonda meie ümber saab vahendada ainult praktiliselt selle eluga kokku puutudes. Seepärast viib kasvataja koos lastega läbi argielu tegemisi niipalju kui võimalik. Kindlasti tuleb abi saamiseks ja koostööks pöörduda ka vanemate poole, korraldada väljasõite jne.

Looduse ringkäigu vaatlemine ja aastaegadele vastavate tööde tegemine õues viib meid loodusele lähemale, õpetab märkama ja hoidma elu meie ümber. Suhtumine ümbritsevasse kujuneb matkides, seda ei tohi kunagi unustada.

Suhtumise inimestesse ja suhtlemisoskuse, samuti julguse suhelda omandavad lapsed täiskasvanu eeskujul najal. Eelarvamustevaba, avatud ja lootusrikas, pedagoogi tähelepanelik suhtumine igasse lapsesse ja vanemasse loob rühmas sõbraliku ja eeskujundva õhkkonna.

Eneseteenindamine – riidessepanek, enda järelt koristamine, mänguasjade korrashoidmine, kätepesu, lauakombed jne. kuulub igapäevaste tegevuste hulka, mis pidevalt harjutades headeks harjumusteks kujunevad. Siinjuures tuleb abivajajaid märgata ja abistada.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) oskab osutada oma kehaosadele (pea, käed, jalad jne.);
- 2) oskab pesta käsi ja nägu;
- 3) tahab liikuda, turnida ja igati ennast proovile panna.

3-4-aastane laps:

- 1) oskab nimetada oma kehaosi;
- 2) tunneb rõõmu liikumisest;
- 3) oskab pidada puhtust (WC kasutamine);
- 4) teab, et enne sööki ja pärast WC kasutamist on vaja pesta käsi;
- 5) suhtub täiskasvanu eeskujul hoidvalt loodusesse;
- 6) viskab oma prügi prügikasti;
- 7) oskab vajadusel rivis käia.

4-5-aastane laps:

- 1) oskab öelda oma nime, vanuse ja soo;
- 2) oskab kirjeldada oma perekonda;
- 3) oskab nimetada oma kehaosi ja miks neid vaja on;
- 4) aitab meelsasti täiskasvanut igapäevatöodes;
- 5) teab, miks on vaja prügi prügikasti visata;
- 6) aitab meelsasti kaasa aiatöödel (lehtede riisumine ja äravedu, prahi korjamine jne.);
- 7) teab, et õnnetuse korral tuleb täiskasvanult abi paluda;

- 8) tahab täiskasvanu eeskujul kanda helkurit ja teab, miks seda vaja on;
- 9) teab, et kõnnitee on jalakäijate jaoks, sõidutee autode jaoks.

5-6-aastane laps:

- 1) oskab öelda oma täisnime, vanuse, vanemate nimed;
- 2) nimetab oma kodu asukoha (linn, tänav);
- 3) teab oma , vööra ja ühise tähendust;
- 4) mõistab mängu- ja töökoha koristamise vajadust;
- 5) teab üldtuntud viisakusreegleid ja täidab neid täiskasvanu eeskujul meelsasti;
- 6) oskab ja julgeb väljendada oma tundeid;
- 7) tuleb iseseisvalt toime eneseteenindamisega;
- 8) oskab hoida puhtust looduses;
- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada (ülekäigurajal ja fooriga);
- 10) oskab liigelda lastegrupis täiskasvanu juhendamisel;
- 11) teab helkuri ja kiivri vajalikkust liikluses.

6-7-aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

5.3. VALDKOND KEEL JA KÕNE

5.3.1. Õppe-kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- omandab grammatiliselt õige ja sõnavararikka eesti keele;
- on võimeline vestlust algatama, julgelt suhtlema ja kuulama.

Keel ja kõne kujuneb ning areneb ainult täiskasvanud inimese kõne eeskujul. Keele omandamiseks on lastele erilise tähtsusega vahetu isiklik kontakt täiskasvanuga.

Neid kahte tõsiasja silmas pidades korraldab õpetaja oma tööd lastega.

5.3.2. Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- suhtlemine, jutustamine, kuulamine;
- ettevalmistus lugemiseks-kirjutamiseks, muinasjutud, lastekirjandus.

5.3.3. Nõuded pedagoogile:

- keele omandamise seisukohalt on ülimalt oluline, et pedagoogid räägiksivad veatut, rikkaliku sõnavaraga ja väga hea hääldusega eesti keelt. Soovitav on tegeleda kõnekujundusega;
- kõne peab olema pigem aeglane ja hästi arusaadav, et lapsed saaksid end sellega siduda;
- muinasjutud, jutud, luuletused, laulud, lavastuste tekstid, liisusalmid jne. tuleb valida eakohased, kujutlusjõude äratavad ja keeleliselt kõrgel tasemel, et keelt mitte lihtsustada;
- lapsega rääkides tuleb temale pühenduda, kuulata ja vastata lõpetatud lausetega. Vältida tuleb üle rühma kõlavaid üldiseid korraldusi.

Muinasjuttudel ja juttudel on kindel koht igas päevas. Kusjuures sama juttu korratakse vähemalt ühe nädala jooksul. Sõnasõnalt samamoodi jutustatud jutt rikastab hingeelu kujutluspiltidega, annab inspiratsiooni mängudeks, kordus annab turvalisuse ja mälule võimaluse ärgata, õpetab õigeid keelelisi vorme. Jutustamine mõjub kõnearendusele soodsamalt kui ettelugemine või kuulamine helikandjalt.

Salmid, liisusalmid, lastelaulud on pedagoogil igapäevases kasutuses hommikuringis, laste ühise tegevuse alustamisel, mängudes jne. Need arendavad samuti keelt, eriti kui lapsed need oma mängudesse võtavad, mõjuvad rütmiliselt ja teevad rõõmu. Rütmiline liikumine salmides on kõnet arendav. Siin kehtib samuti pideva kordamise nõue.

Kõne on seotud **liigutuste ja žestidega**, kusjuures on eriti oluline tegeleda peenmotoorika arendamisega. Kõnet arendavad kõik liikumis-, tasakaalu- ja osavusharjutused, sõrmemängud, värsside lugemine koos liigutustega ja eriti näitemängud ning nukulavastused.

Sõnavara rikastamiseks on esmajoones vajalik rikas igapäevakeel.

Hea on jutustada kunstiliselt kõrgel tasemel jutte, värssse, säilitades keele ilu.

Teine viis sõnavara laiendamiseks on teha võimalikult mitmekesiseid tegevusi rühmas, näidata esemeid, uurida loodust ja erinevaid nähtusi jne. Neid nimetades ja kirjeldades saavad lapsed uusi sõnu juurde.

Hääldamise arengule on head kõik rütmilised salmid, keele- ja huulemängud, häälikumängud, hüpitussalmid. Lapsi ergutatakse harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma.

Eneseväljendus areneb kõige paremini laste omavahelistes mängudes, samuti lavastustes.

Oluline on, et õpetaja vestleks lastega individuaalselt ja ergutaks neid oma juhtumitest rääkima. Samuti on hea aeg-ajalt kirjeldada oma tegevusi kõnes, aga kindlasti mitte kogu aeg.

Pedagoogi ülesanne on välja selgitada lapsed, kes vajavad lisatähelepanu keele ja kõne arendamisel, ning siis vastavalt vajadusele koos tegutseda.

Ettevalmistus lugemiseks-kirjutamiseks toimub kõikide eelharjutuste abil: sõna-, hääliku-, silbitamismängud, lugemine žestidega, näitemängud ja nukulavastused. Joonistamine, maalimine, voolimine, käsitöö jne. arendab käte ja sõrmede osavust. Kuulamismängud arendavad oskust kuulata ja süveneda.

5.3.4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega;
- 2) kasutab 1-2-sõnalisi lauseid;
- 3) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, osutab ja nimetab tuttavaid objekte.

3-4-aastane laps:

- 1) näitab ja nimetab objekte;
- 2) kuulab ja saab aru lühikesest jutukesest;
- 3) räägib vähemalt 3-sõnaliste lausetega;
- 4) esitab peast mõningaid luuletusi ja laule.

4-5-aastane laps:

- 1) kirjeldab pildil või mujal nähtut ja nimetab olulisi detaile;
- 2) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;
- 3) kuulab huviga muinasjutte, jutustusi ja lavastusi;
- 4) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.

5-6-aastane laps:

- 1) kasutab kõnes õigeid grammatikavorme ja liitlauseid;
- 2) nimetab kuulnud jutust tähtsamad seigad;
- 3) jutustab kogetud sündmustest;
- 4) kasutab ruumi- ja ajamõisteid.

6-7-aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara;

- 8) hääldab oma kõnes ja ette öeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

5.4. VALDKOND EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

1. Õppe-kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

2. Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) eesti kultuuri tutvustamine.

3. Nõuded pedagoogile:

- õpetaja räägib ise veatut, rikkaliku sõnavaraga ja väga hea hääldusega eesti keelt, sest lapse peamine õppimismeetod on jäljendamine;
- kõne peab olema aeglane, selge ja hästi arusaadav;
- õpetaja pöörab suurt tähelepanu meelte kaasamisele ja näitlikustamisele, kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, rütmi jt. vahendeid. Lapsi ergutatakse harjutusi matkima ja neist aktiivselt osa võtma,
- õpetaja teeb koos lastega võimalikult mitmekesiseid tegevusi rühmas, näitab esemeid erinevaid nähtusi jne. Neid nimetades ja kirjeldades laiendavad lapsed oma eesti keele sõnavara;
- õpetaja algatab vestlusi, loob olukordi suhtlemisel, et laps saaks õpitavat keelt aktiivselt kasutada ja õpitud kinnistada. Õpitud korratakse ka erinevates tegevustes nagu liikumine, laulmine, käeline tegevus jne.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

3-4-aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja püüab neid ise kasutada;
- 2) mõistab lihtsamaid eestikeelseid korraldusi.

4-5-aastane laps:

- 1) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist, mõistab lihtsamaid väljendeid;
- 2) kasutab õpitud viisakusväljendeid;
- 3) teab peast eestikeelset laulu või luuletust.

5-6-aastane laps:

- 1) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- 2) oskab koostada lihtsamaid lauseid;

3) oskab peast eestikeelseid laule, luuletusi, liisusalme.

6-7-aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab kuuldud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldustest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ja vastab sellele omandatud sõnavara kasutades;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;

5.5. VALDKOND MATEMAATIKA

1. Õppe-kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- omab kujutlusi arvudest, suurustest, mahtudest, kujunditest;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- orienteerub ruumis;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- oskab loogiliselt mõelda;
- on võimeline looma sisemisi aktiivseid kujutluspilte.

Matemaatika aluseks on võime luua elavaid kujutluspilte arvude suurusest, nende suhetest, kujunditest jne. ja viia need kujutluspildid omavahel liikumisse. Seega tuleb eelkoolieas hoolitseda võimalikult laiaulatusliku vundamendi eest, millele saab koolieas üles ehitada koolimatemaatika.

2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) orienteerumine ajas ja ruumis;
- 4) loogiline mõtlemine ja mõtlemise liikuvus.

3. Nõuded pedagoogile:

- soetada rühma mänguasjad ja viia läbi tegevusi, mis ergutavad laste kujutlusjõude;
- tegelda koos lastega praktiliste asjadega, kus on vaja loendamist, mõõtmist, kaalumist, võrdlemist, järjestamist jne.;
- hoolitseda laste mitmekesiste liikumisvõimaluste eest;
- kasutada teadlikult kõnes ja praktilises elus matemaatilisi termineid ja tegevusi nagu liitmine, lahutamine, kujundite nimetused, võrdlemine, järjestamine jne.

Numbritega 1-10, vajadusel ka suurematega, tutvutakse igapäevatoimingutes, mängudes ja

lauludes. Praktilises elus liidetakse, lahutatakse, võrreldakse, rühmitatakse ja järjestatakse suurus, kõiges toetutakse loendamisele. Näiteks laua katmine, mänguasjade sorteerimine, käsitöö, aiatöö jne. Sarnaselt, läbi tegevuste, tutvutakse ka erinevate mõõtudega, mõõtmise ja kaalumisega. Näiteks toidu valmistamine, aiatöö. Paljudes mängudes on tarvis liitmist ja lahutamist.

Orienteerumist ruumis ja ajas (parem, vasak, all, üleval, keskel jne,) tuleb arendada teadlikult mängude abil ja samuti neid mõisteid igapäevaselt kasutades. Erilise tähelepanu all on parema ja vasaku poole õppimine. Ajalise orientatsiooni annab kindel päeva-, nädala- ja aastarütm. Ajalist järgnevust esineb ka muinasjuttudes, salmides ja laste enda jutustustes. Rütmilised salmid ja laulud arendavad samuti ajataju.

Loovale mõtlemisele, mõtete liikuvusele eelneb piltliku kujutlusvõime areng, millele omakorda eelneb fantaasia areng.

Sisemiselt aktiivseid kujutluspilte kutsuvad lastes esile juttude kuulamine, koos liigutustega esitatavad laulud ja luuletused, matkivad liikumismängud, lihtsad nukulavastused, laste vaheline vaba mäng, meisterdamine, voolimine, joonistamine.

Kõigi nende tegevuste pidev planeeritud läbiviimine lastega on õpetaja kohus. Mänguasjad, mis on looduslikust materjalist ja vaid piirjoontes kujundatud, mitte detailideni viimistletud, panevad aju tööle, sest lapsed kujutavad endale „puuduolevad osad” ette.

Loogiline mõtlemine areneb, kui lapsed saavad kogeda ja osaleda mõtestatud tegevustes. Neile muutuvad arusaadavaks seosed üksikute tegevuste ja protsesside vahel, nad tajuvad põhjust ja mõistavad tagajärgi. Sellised ülevaatlilikud tegevused lasteaias on kõik aiatööd külvist saagini, mänguasjade tegemine, toiduvalmistamine, majapidamistööd.

Mõtlemise liikuvus on otseses seoses kehalise liikumisega. Ronimine, tasakaaluharjutused, roomamine, pugemine, kiikumine, hüplemine -- seda peavad lapsed saama pidevalt teha nii toas kui õues, sest kõik nad arendavad lisaks füüsilisele võimekusele ka mõtlemisvõimet. Hea on organiseerida veel lisaks palju erinevaid liikumismänge ja ergutada matkima erinevaid liikumisvõimalusi.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- 2) rühmitab ühe nähtava omaduse järgi (värv, suurus);
- 3) leiab erinevate esemete hulgast *üks* ja *palju*.

3-4-aastane laps:

- 1) loendab viie piires;
- 2) võrdleb kahte eset suuruse, pikkuse järgi;
- 3) kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid;

4-5-aastane laps:

- 1) loendab 5 piires, teab arvude rida 5-ni;
- 2) järjestab esemeid suuruse, pikkuse jt. omaduste järgi;
- 3) leiab aastaaegadele iseloomulikke tunnuseid;
- 4) määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes (minu ees, minu taga jne.).

5-6-aastane laps:

- 1) loendab 10 piires, teab arvude rida 10-ni;
- 2) võrdleb hulki (rohkem, vähem);
- 3) järjestab 5 eset suurustunnuste järgi;
- 4) kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel.

6-7-aastane laps:

- 1) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 2) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu;
- 3) liidab ja lahutab 5 piires;
- 4) järjestab esemeid suuruse järgi (pikkus, kõrgus, laius jm);
- 5) järjestab tegevusi ja nähtusi ajatunnuse järgi;
- 6) orienteerub ruumis ja õuealal;
- 7) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 8) oskab mõõta esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk vms);
- 9) tunneb enimkasutatavaid mõõtühikuid ja teab, kuidas neid kasutatakse;
- 10) tunneb erinevaid kujundeid ja oskab neid kirjeldada.

5.6. VALDKOND KUNST

1. Õppe-kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- on rikkaliku ja aktiivse tundeeluga;
- arendab kunstiliste tegevuste läbi oma ilumeelt;
- omab algatusvõimet ja tahet tegutseda;
- vaatleb ja kujutab isikupäraselt ümbritsevat ja oma kujutlusmaailma;
- kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt.

2. Valdkonna Kunst sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine.

3. Nõuded pedagoogile:

- kujundada lastele harmooniline ümbrus, hoolitseda pidevalt ilu, puhtuse ja korra eest rühmas;
- tegeleda ise naudinguga kunstiliste tegevustega rühmas ja luua lastele võimalusi nende matkimiseks;

- kunstilisi tegevusi tuleb planeerida ja lastega läbi viia regulaarselt;
- huviga vaadelda erinevaid protsesse ja objekte looduses ning rühmas, et äratada huvi ja tähelepanu ka lastes;
- suhtuda alati positiivselt ja aupaklikult laste esimestesse loomingulistesse katsetustesse.

Kunstikasvatuse eesmärk ei ole lapsest kunstniku kasvatamine, vaid ilu tajumine ja laste endi kogemused, rõõm ja rahulolu eneseväljendamisest. Kodu ja loodus on esimesed kunstikasvatavad. Matkides arendab laps välja **ilutunnetuse**, seepärast on ümbrusel erakordselt suur mõju lapse kunstikasvatusele. Kõikjal peab valitsema harmoonia: alates lasteaia hoonest, rühmade sisustusest, mööblist kuni valguse, värvi ja materjalideni. Õpetaja on rühmas ilu looja -- katab laua, seab lilled, sätib mänguasjad ja üldse kõik asjad alati ilusasti oma kohtadele. Hea on kasutada tõeliste kunstnike töid ruumide kaunistamisel. Väga vajalik on koos lastega rõõmustada saavutatud ilu ja korra üle meie ümber.

Kunstilised tegevused: maalimine, voolimine ja meisterdamine äratavad lastes sisemise aktiivsuse ja loomerõõmu, mida tuleb igati toetada. Lapsi tuleb abistada tehnilistes küsimustes.

Kunstilistes tegevustes väljendavad lapsed enda tundeid ja kogemusi andes neile individuaalse vormi. Laste tööõõmu, eneseväljendussoovi ja -julguse suurendamine eeldab, et kasutatavad kunstivahendid on kvaliteetsed ja eakohased. Neis tegevustes puutuvad lapse kokku ja tunnetavad võimalikult erinevaid materjale ja nende omadusi, areneb vormi- ja värvitaju. Tegelemine värvidega kutsub julgelt katsetama ja kujundab emotsioone. Mida mitmekesisemate materjalidega ja vormidega lapsed kokku puutuvad, seda laiema pildi nad maailmast saavad.

Loodus on meie esimene harmooniaõpetaja. Lastes äratatud tähelepanelik vaatlusoskus õpetab ümbrust märkama ja asju enda jaoks avastama, annab inspiratsiooni loominguks ja mänguks.

Kunstilised tegevused avavad laste kõige sügavamat individuaalsust, nende hingelist ja kehalist hetkeolukorda, sellepärast peab kõikidesse töödesse suhtuma suure respektiga, alati positiivselt, ja innustama lapsi uuteks katseteks.

Kõik kunstikatsetused on oma iseloomult enam protsess kui lihvitud lõpptulemus, kusjuures avaneb lapse arenev mina, seepärast soovitame neid töid rühmas kaunistamise eesmärgil mitte üles panna. Lapse arengu kirjeldamisel on selline kronoloogiliselt korrastatud materjal väga kõnekas.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) tõmbab erineva suurusega jooni ja kritseldab;
- 2) mudib ja tükeldab voolimismaterjali, vajutab tekkinud tükikesi alusele, võtab uuesti lahti, liidab uuesti suuremateks tükkideks.

3-4-aastane laps:

- 1) joonistab kriipse (horisontaalseid ja vertikaalseid) ning täppe;
- 2) joonistab ringi, mille sees on üks või enam täppi;
- 3) joonistab ringi, millest suunduvad kiired väljapoole;
- 4) voolib, hoiab pliiatsit;
- 5) lõikab kääridega;
- 6) tutvub maalimisvahenditega ja võimalustega.

4-5-aastane laps:

- 1) joonistab ringi, mille sees on rist (s.o. mina-märk);
- 2) joonistab peajalgse inimese, kellel jalad ripuvad;
- 3) joonistab horisontaaljooni (justkui ribad);
- 4) voolib ja rullib voolimismaterjali iseseisvalt;
- 5) lõikab paberist ribasid;
- 6) loputab ja kuivatab pintslit õpetaja ning suuremate laste eeskujul.

5-6-aastane laps:

- 1) joonistab mitme kuu vältel samu pilte (korduselement toetab eeterkeha);
- 2) joonistamisel muutub pildifaktuur tihedamaks;
- 3) joonistab sakkidega pilte (nt. kroon, loss) seoses hammastevahetusega;
- 4) joonistab pea, keha ja jäsemetega inimese ebaproportsionaalselt;
- 5) jutustab maalimise, voolimise ja voolimise juures oma fantaasiatest;
- 6) muudab voolimismaterjali kuju seda pigistades ja vajutades;
- 7) kasutab maalides vahendeid sihipäraselt, oskab koristada oma töökohta.

6-7-aastane laps:

- 1) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades oma meeleolusid ja fantaasiaid;
- 2) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid materjale ja vahendeid;
- 3) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 4) kasutab materjale ja vahendeid sihipäraselt ja säästlikult;
- 5) tunneb rõõmu saavutatud korra ja ilu üle meie ümber ja oskab seda ka ise luua;
- 6) joonistab õigete proportsioonidega pildi;
- 7) suudab joonistada profiili;
- 8) suudab joonistamisel kujutada asju osaliselt;
- 9) armastab kujundada mustreid;
- 10) joonistamisel ja maalimisel täidab meelsasti kogu pildi värviga;
- 11) joonistab inimese detailselt;
- 12) lõikab kääridega üsna täpselt mööda joont;
- 13) suudab sõrmedega osavalt peenemaid töid teha (põimida, lükkida).

5.7. VALDKOND MUUSIKA

1. Õppe-kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui üksi.

2. Valdkonna *Muusika* sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

3. Nõuded pedagoogile:

- kasutada loovalt muusikat (laulmist, pillimängu, tantsu jne.) kõikides päeva tegevustes loomaks positiivset õhkkonda. Näiteks teatada mänguaja lõppemisest ja koristamise algusest kindla lauluga, mis palju sujuvamalt, sõbralikumalt lapsed ühelt tegevuselt teisele suunab ja väldib pidevaid meeldetuletusi lastele;
- laulmisoskus on väga soovitatav, kusjuures kõrgelt laulmine on väikelastele eakohane, soovitatav on ka mõne lihtsa pilli mängimine lastele;
- positiivne suhtumine laste muusikalistesse katsetustesse, julgustada ja innustada lapsi rõõmuga tantsima ja laulma.

Muusikalise tegevuse eesmärgiks lasteaias on muusika kui elu harmoniseeriva elemendi toomine laste igapäevaellu.

Muusikaliste tegevustega (laul, pillimäng, tants) luuakse rühmas ja ühistegevustes **rõõmus meeoleolu**, neid kasutatakse üleminekul ühest tegevusest teise korrastava ja ühendava elemendina, et vältida tegevuseta ootamist ja pidevaid meeldetuletamisi.

Lihtsaid tuntud lastelaule lauldakse hommiku- ja lõunaringis vastavalt aastaegadele, mängitakse ringmänge ja tantsitakse. Laule ja tantse korratakse nädalate kaupa ja neist tuntakse rõõmu.

Huvi ja rõõm muusikast kandub lasteni ainult täiskasvanute endi vaimustuse läbi, kui muusikat võetakse igapäevaelu loomuliku osana ja osatakse ka selles elemendis enesestmõistetavalt elada. Pedagoogil on vaja peale eeskuju pakkuva hääle, rühi ja muusikaliste oskuste ka loomingulist fantaasiat ja oskusi kasutada muusikalisi tegevusi pidevalt päeva jooksul. Repertuaari valikul arvestatakse ea- ja jõukohasust, kunstilist väärtust, rahvatraditsioone, laste huvitatust.

Pentatooniline helikeel on eelkooliealistele lastele sobivaim. Liikumine muusika saatel erinevate tundevarjunditega, tantsimine ja ringmängud äratavad kujutluspile ja erinevaid tundeid. Samas mõjub **rütmiline liikumine** erinevates tempodes kas laulude, liisusalmide jne. saatel alati lastele korrastavalt, toetab keha, mootorika ja aju arengut.

Elamus vaikusest ja igasugused kuulamismängud on vahendid laste tähelepanu ning keskendumisvõime äratamiseks.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) mängib lihtsamaid ringmänge;
- 2) tunneb huvi pillide vastu;
- 3) suudab lühikest aega kuulata muusikapala.

3-4-aastane laps:

- 1) laulab kaasa laule;
- 2) osaleb meelsasti erinevates muusikalistes tegevustes;
- 3) mängib iseseisvalt mitmesugustel lastepillidel (triangel, metallofon, linnuvile jne.).

4-5-aastane laps:

- 1) laulab loomuliku häälega;
- 2) esitab laule rühmaga samas tempos;
- 3) laulab peast teistega koos õpitud laule ja laulumänge.

5-6-aastane laps:

- 1) suudab laulda laulu ja teha lauluga seotud liigutusi samaaegselt;
- 2) mängib rütmisaateid lastelauludele;
- 3) teab peast mitmeid laste- ja rahvalaule.

6-7-aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii teistega koos kui üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 6) mängib õpitud lauludele ja muusikapaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

5.8. VALDKOND LIIKUMINE

1. Õppe-kasvatustöö eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

2. Valdkonna *Liikumine* sisu:

- tants ja rütmika;
- liikumismängud;
- liikumisohutuse alased teadmised.

3. Nõuded pedagoogile:

- olla lastele eeskujuks enda liigutustega, mis on mõttekad, rahulikud ja üheselt mõistetavad;
- muretseda koos lapsevanematega rühmaruumi ja mänguväljakule võimalikult mitmekesiseid laste liikumist arendavaid vahendeid;
- innustada lapsi läbi eeskuju tegutsema, osata vajadusel suunata mõtteka kehalise tegevuse juurde, kui on tekkinud arutu jooksmine ja rabelemine.

Laps hakkab tegutsedes tundma õppima ja suhtlema maailmaga enda ümber. Liikumises on elu ja seda tuleb kasvavale lapsele võimalikult palju erinevates variantides pakkuda.

Mõttekas kehaline tegevus mängides ja töötades koos heaolutundega on terve keha väljaarenemise vältimatu tingimus. Eelkoolieas areneb esmajoones keha, millest kasvavad välja kõik edaspidised oskused ja võimed. Ümbritsevad meeleolud tungivad väikelapsel läbi kogu kehalisusest ja jätavad sinna jälje, seepärast on turvatunne ja rõõm lapsele mängudes hädavajalik normaalseks arenguks. Liikumisest selle eri vormides koosneb kogu lasteaiapäev. Vaatleme nende erinevaid avaldumisvorme.

Omavahelistes mängudes on lapsed aktiivsed ja tegutsevad oma võimete piiril suure entusiasmiga -- just selliseid olukordi tuleb rühmas luua. Lapsi, kes ei oska mängida, tuleb mängima õpetada.

Tasakaalu, keskendumisvõimet, osavust, jõudu, koordineerimist, kiiret reageerimist, julgust, jne. saab pidevalt õues erinevate turnimisriistade peal arendada, samuti looduses turnides.

Spordivahendeid (pallid, hübitsad, hularõngad, jalgrattad jne.) saab õpetaja erinevates mängudes kasutada ja samuti on nad lastele kättesaadavad omavahelistes mängudes. Kindlaid arendavaid liikumisi nagu roomamine, tagurpidikõnd, hüplemine jms. kasutab pedagoog teadlikult erinevates mängudes.

Peenmotoorikat, mis on otseses seoses aju arenemisega, arendavad kõik käelised tegevused (käsitöö, maalimine, voolimine, meisterdamine, jne.), tööd, mida tehakse (aiatöö, küpsetamine, riivimine, lõikamine jne.), ja mängulised salmid, laulud koos rütmiliste sõrmede liigutustega. Laste peenmotoorika pidev teadlik arendamine on waldorflasteaias üks prioriteete.

Töötamine koos täiskasvanutega igapäevatoimingutes on samuti kehalist pingutust ja teatud vilumust nõudev tegutsemine. Riisumine, kaevamine, lauakatmine, vaibakloppimine jne. -- kõik need tegevused nõuavad jõudu, osavust ja püsivust. Ühistöodes arenevad ka laste sotsiaalsed oskused.

Liikumismängudel on kasvatuslik mõju. Mängides omandavad lapsed kõlbelisi põhimõtteid, õpivad hindama oma oskusi, võimeid ja arvestama kaaslasega. Lapsed kogevad erinevaid emotsioone, õpivad neid valitsema.

4. Õppe-kasvatustegevuse eeldatavad tulemused.

Kuni 3-aastane laps:

- 1) püüab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) omab kõnni- ja jooksuoskusi;
- 3) viskab palli.

3-4-aastane laps:

- 1) suudab matkida täiskasvanu tegevusi;
- 2) kõnnib kikärvul;
- 3) püüab ja viskab palli;
- 4) omab viskamise ja tasakaalu omadusi.

4-5-aastane laps:

- 1) oskab nõõpida ja sõlme teha;
- 2) sooritab harjutusi vabalt, kergelt, rütmiliselt;
- 3) põrgatab suurt palli;
- 4) kõnnib poomil või kitsal pingil;
- 5) seisab ja hüppab ühel jalal.

5-6-aastane laps:

- 1) seisab toeta ühel jalal;
- 2) hüppab ühel jalal;
- 3) hüpleb harki-kokku;
- 4) hüppab hüppenõoriga.

6-7-aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab liikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 5) matkib täiskasvanut igasuguse füüsilise liikumise sooritamisel;
- 6) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (kelgud, suusad, jalgratas jne.);

- 7) peab kinni kokku lepitud mängureeglitest;
- 8) tunneb rõõmu igasugusest füüsilisest tegevusest.
- 9) suudab oma käsi-jalgu tahtlikult paigale sundida;
- 10) kõnnib pingil edaspidi, tagurpidi, küljети;
- 11) suudab palli ühe käega õhku visata ja kahe käega kinni püüda;
- 12) seisab toeta ühel jalal (kinnisilmi) 10 sekundit;
- 13) hüppab ühel jalal ette, taha, paremale, vasakule;
- 14) teeb kukerpalli.

6. LAPSE ARENGU HINDAMINE

- Lapse arengu jälgimine, analüüsimine ja hindamine on osa lasteaia igapäevasest õppe-ja kasvatusprotsessist. Lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õpetajate poolt suunatud tegevustes. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe-kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
- Rühma õpetajad tutvustavad lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lasteaias, andes tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest ning selgitades välja lapsevanema seisukohad ja ootused oma lapse arengu suhtes.
- Lapse **vastuvõtmisel lasteaeda** täidab lapsevanem **küsitluslehe** lapse senise arengu ja harjumuste kohta. Lisaks ankeedile viivad rühmaõpetajad lapse vanematega ühe kalendrikuu jooksul **täiendavalt** läbi **vestluse**, millega püütakse jõuda lapse individuaalsuse sügavamale mõistmiseni ja tema arengu toetamiseni.
- Lapse arengu hindamisel kasutame kõige enam **vaatlusmeetodit**. Jälgime lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut.
- **Kehalise arengu** hindamisel vaadeldakse eelkõige lapse üld- ja peenmootorikat: koordineerimist, kõndi, rühti, tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning jõudu ja vastupidavust.
- **Vaimse arengu** hindamisel vaadeldakse psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut. Suurt tähelepanu pöörame kõne arengule, jälgides kõne kujunemist, kasutamist, mõistmist ja sõnavara.
- **Sotsiaalse arengu** hindamisel vaadeldakse lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste lastega ja täiskasvanutega, lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut, iseseisvust ning toimetulekuoskusi, samuti emotsioonide kontrollimise ja väljendamise oskust.
- Lisaks vaatlusele kasutame lapse **kunstilis-praktiliste tööde analüüsi**, milleks kogume lapse joonistused ja maalid individuaalsesse mappi.

- Üks kord õppeaasta jooksul viiakse läbi individuaalsed **arenguestlused**, milles osalevad võimaluse korral lapse mõlemad vanemad ning kõik rühma õpetajad. Lapse arengut kirjeldame lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengule hinnangu andmisel lähtume "Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas" välja toodud 6-7-aastase lapse arengu eeldatavatest tulemustest ning waldorfpedagoogikas kooliküpsuse tunnustena välja toodud kriteeriumidest. Lapse arenguestluse aluseks on vastav ankeet, millesse ei kanta delikaatseid isikuandmeid ei lapse ega tema perekonna kohta, lähtuvalt "Isikuandmete kaitse seaduses". Arenguestluse kohta vormistatakse kirjalik protokoll, kuhu kantakse lapse nimi, vanus, arenguestlusel osalenud isikud, aeg, koht ja põhilised seisukohad, milleni vestluse käigus jõuti.
- Õpetajate kolleegium analüüsib iga last välise vaatluse põhjal (vaimne vaatlus), mille kohta täidetakse **ankeet lapse välise vaatluse kohta**, saamaks objektiivset pilti konkreetse lapse kohta ning seadmaks eesmärgid lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
- Kooliminejatele koostavad rühma õpetajad koolivalmiduse kaardi, mille vorm on toodud õppekava lisana.

7. ÕPPEKAVA MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORD

1. Õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal juunikuu jooksul.
2. Ettepanekud õppekava täiustamiseks arutatakse läbi pedagoogilises kolleegiumis.
3. Õppekava muudatused kinnitab koolipidaja.

Lisa nr 1.

LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

1. Üldandmed

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteasutuse nimi:

Kodune keel:

Ajavahemik, millal laps viibis antud lasteaias:

2. Lapse arengu kirjeldus

2.1. Mänguoskused

2.2. Tunnetus- ja õpioskused

2.3. Sotsiaalsed oskused

2.4. Enesekohased oskused

2.5. Kõne areng

2.6. Huvid ja motivatsioon

3. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

Lapse arengu tugevad küljed:

Arendamist vajavad küljed, soovitud:

Arvamus koolivalmiduse kohta:

Kuupäev:

Lasteaia õpetajad:

Lapsevanem:

Lasteaia kolleegiumi juhataja: